

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (dziewiąta izba)

z dnia 29 lutego 2024 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Nieuczciwe warunki w umowach konsumenckich – Dyrektywa 93/13/EWG – Zasada skuteczności prawa Unii – Umowa o kredyt odnawialny – Postępowanie w sprawie nakazu zapłaty – Kontrola z urzędu nieuczciwego charakteru warunków umownych przeprowadzana w ramach tego postępowania – Wykonanie orzeczenia proceduralnego kończącego wspomniane postępowanie – Utrata z powodu prekluzji możliwości powoływania się na nieuczciwy charakter warunku umownego na etapie egzekucji nakazu zapłaty – Uprawnienia kontrolne sądu krajowego

W sprawie C-724/22

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Juzgado de Primera Instancia n. 2 de León (sąd pierwszej instancji nr 2 w Leónie, Hiszpania) postanowieniem z dnia 26 lipca 2022 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 24 listopada 2022 r., w postępowaniu:

Investcapital Ltd

przeciwko

G.H.R.,

TRYBUNAŁ (dziewiąta izba),

w składzie: O. Spineanu-Matei (sprawozdawczyni), prezes izby, J.-C. Bonichot i S. Rodin, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu rządu hiszpańskiego – A. Pérez-Zurita Gutiérrez, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu włoskiego – G. Palmieri, w charakterze pełnomocnika, którą wspierał M. Cherubini, avvocato dello Stato,

* Język postępowania: hiszpański.

– w imieniu Komisji Europejskiej – J. Baquero Cruz oraz N. Ruiz García, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznik generalnej, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 7 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29) i zasady skuteczności.
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania egzekucyjnego między Investcapital Lrd a G.H.R., konsumentem, w przedmiocie wykonania nakazu zapłaty dotyczącego wierzytelności wynikającej z umowy kredytu.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motyw dwudziesty czwarty dyrektywy 93/13 przewiduje, że „sądy i organy administracyjne państw członkowskich muszą mieć do swojej dyspozycji stosowne i skuteczne środki zapobiegające stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich”.
- 4 Artykuł 6 ust. 1 tej dyrektywy stanowi:
„Państwa członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców [przedsiębiorców] z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków”.
- 5 Zgodnie z brzmieniem art. 7 ust. 1 tej dyrektywy:
„Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców [przedsiębiorców] z konsumentami”.

Prawo hiszpańskie

- 6 Artykuł 136 Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (ustawy 1/2000 – kodeks postępowania cywilnego) z dnia 7 stycznia 2000 r. (BOE nr 7 z dnia 8 stycznia 2000 r., s. 575) (zwanej dalej „LEC”) przewiduje:
„Po upływie terminu wskazanego dla dokonania czynności procesowej przez stronę uprawnienie to wygasa i strona traci możliwość dokonania danej czynności. [Sekretarz sądowy] w drodze zarządzenia odnotowuje upływ terminu i wydaje zarządzenie w przedmiocie kolejnych czynności lub zwraca się do sądu o wydanie odpowiedniego orzeczenia”.

7 Zgodnie z art. 551 ust. 1 LEC:

„Po złożeniu wniosku o wszczęcie egzekucji, jeżeli spełnione są warunki i przesłanki proceduralne, tytuł egzekucyjny nie zawiera uchybień formalnych, a wnioskowane czynności egzekucyjne są zgodne z charakterem i treścią tytułu, sąd wydaje postanowienie zawierające ogólny porządek egzekucji i wszczynające egzekucję”.

8 Artykuł 556 LEC, zatytułowany „Sprzeciw wobec orzeczeń wydanych przez sądy powszechne lub polubowne lub wobec ugód mediacyjnych”, stanowi:

„1. Jeżeli tytułem wykonawczym jest zasądzające orzeczenie wydane przez sąd powszechny lub polubowny albo ugoda mediacyjna, dłużnik, przeciwko któremu jest prowadzona egzekucja, w terminie dziesięciu dni od dnia doręczenia mu postanowienia, którym zasądza się wykonanie egzekucji, może wnieść sprzeciw na piśmie, wskazując, iż miała miejsce zapłata lub wykonanie sentencji wyroku, rozstrzygnięcia sądu polubownego lub ugody, co musi wykazać dokumentami.

Można również wnieść sprzeciw ze względu na prekluzję czynności egzekucyjnej, jak również na porozumienia i ugody zawarte w celu uniknięcia egzekucji, pod warunkiem że takie porozumienia i ugody zostaną zawarte w formie aktu notarialnego.

2. Sprzeciw wniesiony w przypadkach, o których mowa w ust. 1, nie zawiesza postępowania egzekucyjnego.

[...]”.

9 LEC została zmieniona Ley 42/2015 de reforma de la Ley 1/2000 (ustawą 42/2015 o zmianie ustawy 1/2000) z dnia 5 października 2015 r. (BOE nr 239 z dnia 6 października 2015 r.) (zwaną dalej „zmienionym LEC”). Jej art. 815 ust. 4 stanowi:

„Jeżeli źródłem roszczenia o zapłatę jest umowa zawarta pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem lub usługobiorcą, [sekretarz sądowy] przed wydaniem nakazu zapłaty zawiadomi o tym sąd, aby ten mógł zbadać, czy postanowienia umowy będące podstawą pozwu lub obliczenia dochodzonej kwoty nie mają nieuczciwego charakteru.

Sąd zbada z urzędu, czy którekolwiek z postanowień umownych będących podstawą pozwu lub obliczenia dochodzonej kwoty można uznać za nieuczciwe. Jeżeli uzna on, iż jedno z takich postanowień można uznać za nieuczciwy warunek, wzywa strony do przedstawienia wyjaśnień w terminie pięciu dni. Po wysłuchaniu stron sąd rozstrzygnie sprawę w drodze postanowienia w terminie kolejnych pięciu dni. Postępowanie w tej sprawie nie wymaga udziału adwokata ani innego pełnomocnika procesowego.

W przypadku uznania, iż którykolwiek z warunków umowy ma nieuczciwy charakter, sąd w wydanym postanowieniu określi skutki takiego uznania, stwierdzając bezzasadność roszczenia albo postanawiając o kontynuowaniu postępowania z pominięciem warunków uznanych za nieuczciwe.

Jeżeli sąd nie uzna zastosowanych warunków umownych za nieuczciwe, stwierdza to w postanowieniu, a sekretarz sądowy będzie kontynuował postępowanie przeciwko dłużnikowi zgodnie z treścią ust. 1.

Postanowienie to może być w każdym przypadku zaskarżone”.

10 Artykuł 816 zmienionego LEC ma następujące brzmienie:

„1. Jeżeli dłużnik nie wykona nakazu zapłaty lub nie stawi się przed sądem, [sekretarz sądowy] wyda postanowienie kończące postępowanie nakazowe i doręczy je wierzycielowi w celu złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji, przy czym sam wniosek jest wystarczający, bez konieczności wpływu terminu dwudziestu dni przewidzianego w art. 548 niniejszej ustawy.

2. W przypadku wszczęcia egzekucji przebiega ona zgodnie z przepisami o wykonywaniu orzeczeń sądowych, z przewidzianą w tych przypadkach możliwością wniesienia sprzeciwu, przy czym ani powód w postępowaniu nakazowym, ani dłużnik, wobec którego wszczęto egzekucję, nie mogą następnie dochodzić w postępowaniu zwykłym kwoty dochodzonej w postępowaniu nakazowym ani zwrotu kwoty uzyskanej w wyniku egzekucji.

Z chwilą wydania postanowienia w przedmiocie wszczęcia egzekucji od długu naliczane są odsetki, o których mowa w art. 576”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 11 W dniu 23 lipca 2018 r. Investcapital złożyła przeciwko G.H.R. pozew w postępowaniu nakazowym, w którym domagała się od G.H.R. zapłaty kwoty 5774,84 EUR na podstawie wierzytelności, która została na nią przeniesiona przez Servicios Financieros Carrefour EFC SA. Wierzytelność ta wynikała z umowy kredytu konsumenckiego o charakterze odnawialnym (zwanej dalej „umową o kredyt”).
- 12 Na poparcie swojego powództwa Investcapital przedstawiła ową umowę kredytu i zaświadczenie o wierzytelności sporządzone przez nią samą, bez żadnego poświadczenia księgowego dotyczącego tego zaświadczenia lub oświadczenia pochodzącego od Servicios Financieros Carrefour w odniesieniu do tej wierzytelności. We wspomnianym zaświadczeniu kwota dochodzonej wierzytelności została podzielona na „niezapłacony kapitał” w wysokości 5517,27 EUR oraz na prowizję i koszty odzyskiwania należności w wysokości 257,53 EUR. Nie przedstawiono żadnej struktury należności składających się na „niezapłacony kapitał”.
- 13 W dniu 17 grudnia 2018 r. spółka Investcapital i G.H.R. zostali wezwani przez sąd do przedstawienia uwag w przedmiocie ewentualnego nieuczciwego charakteru warunków dotyczących odsetek, kosztów i prowizji zawartych w umowie o kredyt. Przy tej okazji Investcapital oświadczyła, że rezygnuje z kwoty dochodzonej z tytułu prowizji i kosztów odzyskiwania należności, ponieważ wniosek o wydanie nakazu odnosił się wyłącznie do kwoty niezapłaconego kapitału, czyli 5517,27 EUR. G.H.R. nie przedstawił uwag. Sąd nie stwierdził istnienia nieuczciwych warunków umownych.
- 14 W konsekwencji orzeczeniem sekretarza sądowego z dnia 9 lipca 2019 r. postępowanie w sprawie wydania nakazu zapłaty zostało zakończone.
- 15 W dniu 16 grudnia 2021 r. Investcapital złożyła do Juzgado de Primera Instancia n. 2 de León (sąd pierwszej instancji nr 2 w Leónie, Hiszpania), który jest sądem odsyłającym, wniosek o wszczęcie egzekucji w oparciu o orzeczenie z dnia 9 lipca 2019 r., uznane za tytuł egzekucyjny.

- 16 Sąd ten zauważa, że „doświadczenie sądów” wskazuje na to, że brak jakiegokolwiek zaświadczenia lub dokumentu księgowego dotyczących kwoty dochodzonej z tytułu „niezapłaconego kapitału”, a także brak przedstawienia struktury należności składających się na tę kwotę stanowią element mogący wskazywać na praktykę utajnienia ewentualnych nieuczciwych warunków zawartych w umowie kredytu, ponieważ kwota ta może nie odpowiadać kwocie należnej jako główna wiarygodności. Z tego powodu sąd ten uznał, że kontrola potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków tej umowy, która miała miejsce w toku postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty, została przeprowadzona bez posiadania wszystkich niezbędnych w tym celu informacji.
- 17 Ocena ta skłoniła sąd odsyłający do zwrócenia się do stron zawisłego przed nim sporu z pytaniem o możliwość przeprowadzenia ponownej kontroli potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umowy kredytu. Investcapital uznała, że druga kontrola w tym względzie naruszałaby zasadę prekluzji czynności procesowych ze względu na upływ wyznaczonego w tym celu terminu. G.H.R. podniósł, że nowa kontrola na etapie egzekucji jest nadal możliwa w świetle dyrektywy 93/13.
- 18 W tym względzie sąd ten wyjaśnia, że w odróżnieniu od sytuacji rozpatrywanych w sprawach, w których zapadły wyroki z dnia 18 lutego 2016 r., *Finanmadrid EFC* (C-49/14, EU:C:2016:98), i z dnia 17 maja 2022 r., *Ibercaja Banco* (C-600/19, EU:C:2022:394), zmieniony LEC przewiduje obecnie kontrolę z urzędu ewentualnego nieuczciwego charakteru warunków umowy w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty. Natomiast tytuł sądowy wynikający z takiego postępowania nie może być przedmiotem żadnej innej kontroli lub sprzeciwu ze względu na nieuczciwy charakter tych warunków, ponieważ wydaje się, że został on wydany po przeprowadzeniu takiej kontroli, przewidzianej w sposób bezwzględnie wiążący w zmienionym LEC.
- 19 Wspomniany sąd zauważa również, że przewidując kontrolę potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umownych w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty, a nie w ramach egzekucji tytułu wynikającego z takiego postępowania, hiszpański ustawodawca uznał, że kontrola ta powinna zostać przeprowadzona pod rygorem prekluzji przewidzianej w art. 136 LEC wyłącznie na pewnym etapie postępowania. Po zakończeniu tego etapu doszłoby do prekluzji terminu kontroli nieuczciwego charakteru warunków umownych. Ponadto prawo hiszpańskie zakazuje w interesie pewności prawa rewizji prawomocnych orzeczeń sądowych, co ma miejsce w przypadku orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie nakazu zapłaty.
- 20 W tym kontekście sąd odsyłający zastanawia się, czy art. 7 dyrektywy 93/13 w związku z zasadą skuteczności należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisom krajowym, które ze względu na prekluzję terminów kontroli ewentualnie nieuczciwego charakteru warunków umownych nie pozwalają temu sądowi na przeprowadzenie w ramach postępowania egzekucyjnego w przedmiocie nakazu zapłaty nowej kontroli w tym zakresie, jeżeli uzna on, że istnieją nieuczciwe warunki niewykryte w toku postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty, które doprowadziło do wydania tytułu, o którego egzekucję się do niego zwrócono.
- 21 Sąd ten zastanawia się również nad tym, czy w celu przeprowadzenia takiej kontroli żądanie w ramach postępowania egzekucyjnego w przedmiocie nakazu zapłaty dodatkowych dokumentów w stosunku do dokumentów wymaganych w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty jest zgodne z wymogami nałożonymi przez ten artykuł.

22 W tych okolicznościach Juzgado de Primera Instancia n° 2 de León (sąd pierwszej instancji nr 2 w Leónie, Hiszpania) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 7 [dyrektywy 93/13] stoi na przeszkodzie dokonaniu z urzędu ponownej kontroli w zakresie nieuczciwych warunków umownych w toku postępowania egzekucyjnego, którego przedmiotem jest sądowy tytuł egzekucyjny wydany w postępowaniu nakazowym, w którym została już przeprowadzona kontrola w zakresie nieuczciwych warunków umownych?

W przypadku odpowiedzi przeczącej, czy sprzeczne z art. 7 dyrektywy 93/13 jest żądanie od wierzyciela jakichkolwiek dodatkowych informacji koniecznych do ustalenia źródła kwoty dochodzonej wierzytelności, w tym kwoty wierzytelności głównej i, ewentualnie, odsetek, kar umownych oraz innych kwot, w celu dokonania z urzędu kontroli w zakresie ewentualnego nieuczciwego charakteru warunków umownych? Czy sprzeczne z art. 7 dyrektywy 93/13 jest uregulowanie krajowe, które nie przewiduje możliwości żądania wspomnianych dodatkowych dokumentów w toku postępowania egzekucyjnego?

2) Czy sprzeczne z zasadą skuteczności prawa Unii jest krajowe uregulowanie proceduralne, które wyklucza lub nie przewiduje dokonania z urzędu ponownej kontroli w zakresie nieuczciwych warunków umownych w toku postępowania egzekucyjnego, którego przedmiotem jest sądowy tytuł egzekucyjny wydany w postępowaniu nakazowym, [jeżeli] stwierdzono, że z powodu niedokładnej lub niepełnej kontroli w zakresie nieuczciwych warunków umownych we wcześniejszym postępowaniu, w którym wydano sądowy tytuł egzekucyjny, mogą istnieć nieuczciwe warunki umowne?

W przypadku, gdy jest ono sprzeczne, czy należy przyjąć, że zgodne z zasadą skuteczności prawa Unii jest żądanie przez sąd od wierzyciela jakichkolwiek dodatkowych dokumentów koniecznych do ustalenia należności wynikających z umowy, które stanowią kwotę dochodzonej wierzytelności, w celu dokonania kontroli w zakresie ewentualnego nieuczciwego charakteru warunków umownych?”.

W przedmiocie dopuszczalności

23 Rząd hiszpański podnosi niedopuszczalność pytań prejudycjalnych ze względu na to, po pierwsze, że okoliczność faktyczna, na której opierają się te pytania, a mianowicie niepełna kontrola potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umowy kredytu w toku postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty, jest hipotetyczna, zważywszy na to, że w ramach tego postępowania sąd przeprowadził kontrolę z urzędu zgodnie z art. 815 ust. 4 zmienionego LEC. Po drugie, zdaniem tego rządu badanie prawidłowego obliczenia kwoty dochodzonej przez Investcapital nie wymagało przeprowadzenia kontroli potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umowy kredytu w rozumieniu dyrektywy 93/13.

24 W tym względzie należy przypomnieć, że jedynie do sądu krajowego, przed którym zawisł spór i na którym spoczywa odpowiedzialność za przyszły wyrok, należy, przy uwzględnieniu szczególnych okoliczności konkretnej sprawy, ocena znaczenia dla sprawy pytań, z którymi zwraca się on do Trybunału. Jeśli przedstawione pytania dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest co do zasady zobowiązany do wydania orzeczenia. Wynika z tego, że pytanie prejudycjalne dotyczące prawa Unii korzysta z domniemania posiadania znaczenia dla sprawy. Odmowa przez Trybunał orzekania w przedmiocie takiego pytania jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą wnioskowano, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym

lub przedmiotem sporu przed sądem krajowym, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje elementami stanu faktycznego albo prawnego, które są konieczne do udzielenia użytecznej odpowiedzi na pytania, które zostały mu przedstawione [zob. podobnie wyrok z dnia 29 czerwca 2023 r., International Protection Appeals Tribunal i in. (Zamach w Pakistanie) (C-756/21, EU:C:2023:523), pkt 35, 36].

- 25 Tymczasem w niniejszej sprawie, po pierwsze, postanowienie odsyłające opisuje w wystarczający sposób okoliczności faktyczne i prawne spraw rozpatrywanych w postępowaniu głównym, a wskazówki dostarczone przez sąd odsyłający pozwalają na ustalenie zakresu przedstawionego pytania.
- 26 Po drugie, wyłącznie do sądu odsyłającego należy ustalenie, czy kontrola ewentualnego nieuczciwego charakteru warunków umowy kredytu w toku postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty może zostać uznana za pełną i czy w celu upewnienia się, że kwota dochodzona w ramach postępowania egzekucyjnego została prawidłowo określona, konieczne jest uprzednie sprawdzenie nieuczciwego charakteru warunków umowy kredytu.
- 27 W tych okolicznościach wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym należy uznać za dopuszczalne.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pierwszej części pytań pierwszego i drugiego

- 28 Poprzez pierwsze części pytań pierwszego i drugiego, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, rozpatrywany w świetle zasady skuteczności, stoi na przeszkodzie przepisom krajowym, które ze względu na prekluzję nie zezwalają sądowi prowadzącemu postępowanie egzekucyjne w przedmiocie nakazu zapłaty na kontrolę z urzędu lub na żądanie konsumenta ewentualnie nieuczciwego charakteru warunków zawartych w umowie kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli taka kontrola została już przeprowadzona przez sąd na etapie postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty, ale istnieją powody, by sądzić, że była ona niekompletna.
- 29 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że jak wynika z utrwalonego orzecznictwa Trybunału, dyrektywa 93/13, a w szczególności jej art. 7 ust. 1 w związku z jej motywem dwudziestym czwartym, nakładają na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia stosownych i skutecznych środków mających na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami (zob. podobnie wyroki: z dnia 29 października 2015 r., BBVA, C-8/14, EU:C:2015:731, pkt 19; z dnia 31 marca 2022 r., Lombard Lizing, C-472/20, EU:C:2022:242, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 30 O ile Trybunał już wielokrotnie określał sposób, w jaki sąd krajowy powinien zapewnić ochronę praw, jakie konsumenci wywodzą z tej dyrektywy, o tyle co do zasady prawo Unii nie harmonizuje procedur mających zastosowanie do badania rzekomo nieuczciwego charakteru warunku umownego, a zatem procedury te należą do wewnętrznego porządku prawnego państw członkowskich zgodnie z zasadą autonomii proceduralnej tych ostatnich, jednak pod warunkiem że nie są one mniej korzystne od przepisów dotyczących podobnych sytuacji podlegających prawu krajowemu (zasada równoważności) oraz że nie czynią one wykonywania uprawnień

przyznanych przez prawo Unii praktycznie niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym (zasada skuteczności) (zob. w szczególności wyrok z dnia 17 maja 2022 r., Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 31 W odniesieniu do zasady skuteczności, której jako jedynej dotyczą pytania sądu odsyłającego, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału w każdym przypadku wymagającym analizy kwestii, czy przepis krajowego prawa procesowego powoduje, iż stosowanie prawa Unii staje się niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, analiza ta musi uwzględniać miejsce tego przepisu w całym postępowaniu, tryb tego postępowania i jego szczególne cechy przed różnymi sądami krajowymi [zob. podobnie wyrok z dnia 22 września 2022 r., Vicente (Postępowanie o zapłatę wynagrodzenia adwokata), C-335/21, EU:C:2022:720 pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 32 W niniejszej sprawie z akt sprawy przedłożonych Trybunałowi wynika, że w hiszpańskim systemie proceduralnym postępowanie nakazowe przewidziane w art. 815 LEC zostało zmienione ustawą 42/2015, aby umożliwić sądowi przeprowadzenie z urzędu kontroli potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umowy w świetle dyrektywy 93/13.
- 33 Jak wynika z postanowienia odsyłającego, pozew w postępowaniu nakazowym oparty na umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem jest zgodnie z art. 815 ust. 4 zmienionego LEC doręczany sądowi przez sekretarza sądowego w celu zbadania z urzędu ewentualnego nieuczciwego charakteru wszelkich warunków umownych stanowiących podstawę powództwa lub ustalających wymagalną kwotę. Jeżeli sąd uzna, że którykolwiek z rozpatrywanych warunków może być nieuczciwy, wzywa strony do przedstawienia uwag. Po wysłuchaniu stron sąd ten wydaje postanowienie, określając w razie potrzeby konsekwencje, jakie pociąga za sobą stwierdzenie nieuczciwego charakteru badanych warunków. Od postanowienia tego przysługuje apelacja. Jeżeli sąd nie uzna zastosowanych warunków umownych za nieuczciwe, orzeka on w tym zakresie, a sekretarz sądowy wzywa dłużnika do zapłaty.
- 34 Zgodnie z art. 816 ust. 1 zmienionego LEC, jeżeli dłużnik nie wykona wezwania do zapłaty lub nie stawi się przed sądem, sekretarz sądowy wydaje orzeczenie z uzasadnieniem kończące postępowanie nakazowe, które stanowi tytuł egzekucyjny. Zgodnie z art. 556 LEC orzeczenie to stanowi orzeczenie proceduralne, od którego nie przysługuje sprzeciw ze względu na potencjalnie nieuczciwy charakter warunków umownych.
- 35 Sąd odsyłający wyjaśnia, że okoliczność, iż ustawodawca hiszpański przewidział badanie potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umownych w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty, a nie w ramach wykonania orzeczenia sekretarza wydanego w wyniku takiego postępowania, świadczy o woli nakazania przeprowadzenia tej kontroli pod rygorem prekluzji w ramach postępowania poprzedzającego postępowanie w sprawie egzekucji tego nakazu. Konsument utraciłby zatem prawo do wnoszenia o przeprowadzenie takiej kontroli w ramach postępowania w sprawie egzekucji nakazu zapłaty, a kontrola ta również nie mogłaby zostać przeprowadzona przez sąd z urzędu.
- 36 W niniejszej sprawie, o ile bezsporne jest, że taka kontrola miała miejsce w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty, o tyle sąd ten ma jednak wątpliwości co do skuteczności tego postępowania, mając na względzie dokumentację przedstawioną na poparcie pozwu o wydanie nakazu zapłaty, która według niego jest niewystarczająca, aby umożliwić sądowi ustalenie sposobu, w jaki została określona kwota dochodzonego roszczenia. W tych okolicznościach wspomniany sąd zastanawia się, czy art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w świetle zasady skuteczności

wymaga od sądu rozpoznającego sprawę egzekucyjną, aby dokonał kontroli potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umownych, niezależnie od krajowych przepisów proceduralnych przewidujących prekluzję prawa do dokonania czynności procesowej po upływie wyznaczonego w tym celu terminu.

- 37 W tym względzie należy na wstępie zauważyć, że okoliczność, iż kontrola potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umownych jest przewidziana wyłącznie w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty, a nie przy okazji egzekucji nakazu wydanego w wyniku tego postępowania, nie stanowi sama w sobie naruszenia zasady skuteczności.
- 38 Jak wynika bowiem z orzecznictwa Trybunału, przestrzeganie tej zasady jest zapewnione, gdy krajowe prawo procesowe przewiduje w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty, względnie w ramach postępowania egzekucyjnego w przedmiocie nakazu zapłaty, kontrolę z urzędu potencjalnie nieuczciwych warunków umowy, której dotyczą te postępowania (zob. podobnie wyrok z dnia 18 lutego 2016 r., *Finanmadrid EFC*, C-49/14, EU:C:2016:98, pkt 46).
- 39 Ponadto Trybunał miał już okazję uściślić, że dla zapewnienia stabilności prawa i stosunków prawnych, jak też prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości istotne jest, aby orzeczenia sądowe, które stały się prawomocne po wyczerpaniu przysługujących środków odwoławczych lub po upływie przewidzianych dla wniesienia tych środków terminów, były niepodważalne (wyrok z dnia 17 maja 2022 r., *Ibercaja Banco*, C-600/19, EU:C:2022:394, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 40 Jeżeli chodzi o prekluzję z powodu upływu określonych terminów proceduralnych, to z orzecznictwa Trybunału wynika, że wyznaczenie rozsądnych terminów do wniesienia środków zaskarżenia pod rygorem prekluzji w interesie pewności prawa nie uniemożliwia lub nie czyni nadmiernie utrudnionym wykonywania praw przyznanych w porządku prawnym Unii, jeśli terminy te są rzeczywiście wystarczające na przygotowanie i wniesienie przez konsumenta skutecznego środka odwoławczego (zob. podobnie wyrok z dnia 9 lipca 2020 r., *Raiffeisen Bank i BRD Groupe Societ  Generale*, C-698/18 i C-699/18, EU:C:2020:537, pkt 62 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 41 W niniejszej sprawie wątpliwości sądu odsyłającego budzi nie długość terminów wyznaczonych konsumentowi do dochodzenia w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty jego praw wynikających z dyrektywy 93/13, lecz zasada prekluzji tych terminów, a zatem wynikająca z niej niemożliwość zbadania przez ten sąd z urzędu lub na żądanie konsumenta potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umowy w postępowaniu egzekucyjnym nakazu zapłaty.
- 42 W tym względzie należy przypomnieć, że w kontekście postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, w którym sąd był zobowiązany zbadać z urzędu potencjalnie nieuczciwy charakter warunków umownych w chwili wszczęcia tego postępowania, przy czym kontrola ta nie mogła zostać przeprowadzona na kolejnych etapach tego postępowania, Trybunał orzekł, że ochrona zapewniona przez dyrektywę 93/13 jest zagwarantowana tylko wtedy, gdy sąd krajowy wyraźnie wskaże w orzeczeniu zezwalającym na egzekucję wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, że przeprowadził z urzędu badanie nieuczciwego charakteru warunków tytułu stanowiącego podstawę postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, że badanie to, uzasadnione choćby zwięzle, nie wykazało istnienia żadnego nieuczciwego warunku i że w braku sprzeciwu w terminie określonym w prawie krajowym konsument nie będzie mógł podnieść potencjalnie nieuczciwego charakteru tych warunków (wyrok z dnia 17 maja 2022 r., *Ibercaja Banco*, C-600/19, EU:C:2022:394, pkt 51).

- 43 Z utrwalonego orzecznictwa wynika również, że w sytuacji gdy w ramach wcześniejszego badania spornej umowy, która doprowadziła do wydania orzeczenia korzystającego z powagi rzeczy osądzonej, sąd krajowy ograniczył się do zbadania z urzędu w świetle dyrektywy 93/13 tylko jednego, względnie kilku warunków umowy, dyrektywa ta nakłada na sąd krajowy, do którego zgodnie z prawem zwrócono się w ramach późniejszego postępowania, obowiązek dokonania na wniosek strony lub z urzędu, o ile sąd ów posiada niezbędne ku temu informacje na temat stanu prawnego i faktycznego, oceny nieuczciwego charakteru innych warunków tejże umowy. W braku takiej możliwości ochrona konsumenta byłaby bowiem tylko częściowa i niedostateczna i nie byłaby ani odpowiednim, ani skutecznym środkiem do realizacji celu polegającego na spowodowaniu zaprzestania stosowania tego warunku umowy, wbrew temu, co wynika z art. 7 ust. 1 tej dyrektywy (wyrok z dnia 26 stycznia 2017 r., Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 44 Jeżeli chodzi w szczególności o uzasadnienie spoczywające na sądzie, który przeprowadził badanie nieuczciwego charakteru warunków umownych, Trybunał orzekł, że uzasadnienie to powinno umożliwić sądowi rozpoznającemu później środek zaskarżenia zidentyfikowanie, po pierwsze, warunków lub części warunków, które zostały zbadane w świetle dyrektywy 93/13 w ramach pierwszego postępowania, a po drugie, powodów, choćby zwięźle przedstawionych, dla których sąd rozpoznający sprawę w ramach tego pierwszego postępowania uznał, że te warunki lub części warunków były pozbawione nieuczciwego charakteru (zob. podobnie postanowienie z dnia 18 grudnia 2023 r., Eurobank Bulgaria, C-231/23, EU:C:2023:1008, pkt 34).
- 45 Z powyższego wynika, że dokonywana przez sąd kontrola potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umownych znajdujących się w umowie zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą jest zgodna z zasadą skuteczności w świetle dyrektywy 93/13, jeżeli, po pierwsze, konsument zostaje poinformowany o istnieniu tej kontroli i konsekwencjach, jakie jego bierność pociąga za sobą w zakresie prekluzji prawa do powołania się na potencjalnie nieuczciwy charakter warunków umownych, a po drugie, orzeczenie wydane w wyniku tej kontroli jest uzasadnione w sposób wystarczający, aby umożliwić zidentyfikowanie badanych przy tej okazji warunków oraz powodów, nawet zwięźle przedstawionych, dla których sąd uznał, że warunki te są pozbawione nieuczciwego charakteru. Orzeczenie sądowe spełniające te wymogi może skutkować uniemożliwieniem przeprowadzenia ponownej kontroli potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umownych w ramach późniejszego postępowania.
- 46 W niniejszej sprawie z akt sprawy przedłożonych Trybunałowi wynika, że w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty sąd zbadał z urzędu na podstawie obowiązku ciążącego na nim na mocy zmienionego LEC warunki umowy kredytu, a powziawszy wątpliwości co do ewentualnego nieuczciwego charakteru tych warunków, wezwał strony do przedstawienia uwag w tym względzie. Konsument nie odpowiedział na to wezwanie ani nie odwołał się od wydanego przez sąd postanowienia w przedmiocie braku stwierdzenia istnienia takich warunków, w następstwie którego sekretarz sądowy wydał nakaz zapłaty. Wydaje się również, że konsument nie wniósł sprzeciwu od tego nakazu, w związku z czym orzeczenie sekretarza sądowego z dnia 9 lipca 2019 r. stanowi orzeczenie kończące postępowanie nakazowe.
- 47 Ponadto należy również zauważyć, że z postanowienia odsyłającego nie wynika, by ewentualne ograniczenia proceduralne mogły zniechęcić konsumenta do dochodzenia swoich praw w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty.

- 48 W konsekwencji w świetle orzecznictwa przypomnianego w pkt 42 i 44 niniejszego wyroku, z zastrzeżeniem, po pierwsze, że konsument wiedział o istnieniu kontroli potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków umowy przeprowadzonej z urzędu w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty oraz o konsekwencjach wynikających z jego bierności, a po drugie, że nakaz wydany przez sąd w wyniku tej kontroli jest wystarczająco uzasadniony, kontrola dokonywana przez niego w ramach tego postępowania wydaje się spełniać wymóg skuteczności w świetle art. 7 dyrektywy 93/13, czego zbadanie należy jednak do sądu odsyłającego.
- 49 Należy również przypomnieć, że jeżeli konsument uzna to za zasadne, mógłby zakwestionować w terminach, które zostały mu w tym celu wyznaczone, brak nieuczciwego charakteru warunków umowy w ramach środka zaskarżenia wniesionego od orzeczenia sądowego wydanego przez sąd w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty.
- 50 W swoich uwagach na piśmie Komisja Europejska twierdzi, że orzeczenie sekretarza kończące postępowanie w sprawie wydania nakazu zapłaty jest pozbawione jakiegokolwiek uzasadnienia, w związku z czym nie może ono prowadzić do prekluzji kontroli ewentualnego nieuczciwego charakteru warunków umowy.
- 51 Jednakże w świetle zasady autonomii proceduralnej przypomnianej w pkt 30 niniejszego wyroku państwa członkowskie zachowują swobodę w organizowaniu swoich systemów proceduralnych w taki sposób, aby kontrola na podstawie dyrektywy 93/13 mogła być sprawowana nie tylko przy wydawaniu orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie wydania nakazu zapłaty, lecz również na każdym etapie tego postępowania, pod warunkiem że jest ona przeprowadzana przez sąd i jest zgodna z zasadą skuteczności. Ponieważ w hiszpańskim systemie proceduralnym taka kontrola następuje w trakcie takiego postępowania, okoliczność, że nie może ona już zostać przeprowadzona w toku postępowania w sprawie egzekucji nakazu zapłaty, nie może sama w sobie naruszać skuteczności tej dyrektywy.
- 52 Z uwagi na powyższe na pierwsze części pytań pierwszego i drugiego trzeba odpowiedzieć, że art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 rozpatrywany w świetle zasady skuteczności należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu, które ze względu na prekluzję nie pozwala sądowi, przed którym toczy się postępowanie egzekucyjne w przedmiocie nakazu zapłaty, na skontrolowanie z urzędu lub na żądanie konsumenta ewentualnie nieuczciwego charakteru warunków znajdujących się w umowie kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli taka kontrola została już przeprowadzona przez sąd na etapie postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty, z zastrzeżeniem, że sąd ten wskazał w swoim orzeczeniu warunki będące przedmiotem tej kontroli, że przedstawił, nawet zwięźle, powody, dla których warunki te były pozbawione nieuczciwego charakteru, i wskazał, że w braku skorzystania w wyznaczonym terminie z przewidzianych w prawie krajowym środków zaskarżenia tego orzeczenia konsument nie będzie mógł ze względu na prekluzję podnieść ewentualnego nieuczciwego charakteru tych warunków.

W przedmiocie drugiej części pytań pierwszego i drugiego

- 53 W drugiej części pytań pierwszego i drugiego, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z zasadą skuteczności stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które nie zezwala sądowi prowadzącemu postępowanie egzekucyjne w przedmiocie nakazu zapłaty na zarządzenie z urzędu środków dowodowych

w celu ustalenia okoliczności faktycznych i prawnych koniecznych do zbadania ewentualnego nieuczciwego charakteru warunków zawartych w umowie kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem.

- 54 Tytułem wstępu należy zauważyć, że pytania te są uzasadnione wyłącznie wtedy, gdy w wyniku analizy, której powinien dokonać sąd odsyłający w świetle pierwszych części pytań pierwszego i drugiego, dojdzie on do wniosku, że kontrola przeprowadzona na etapie postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty nie spełnia wymogów zasady skuteczności w odniesieniu do dyrektywy 93/13 i że w konsekwencji do niego należy przeprowadzenie ponownej kontroli.
- 55 Do celów udzielenia odpowiedzi na drugie części tych pytań należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem ustanowiony przez dyrektywę 93/13 system ochrony opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania (zob. w szczególności podobnie wyrok z dnia 4 maja 2023 r., BRD Groupe Société Générale i Next Capital Solutions, C-200/21, EU:C:2023:380, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 56 Nierówność między konsumentem a przedsiębiorcą może zostać zrównoważona jedynie poprzez pozytywną interwencj  podmiotu niebędącego stron  umowy (zob. w szczególności wyrok z dnia 11 marca 2020 r., Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 57 Jeżeli sąd odsyłający dojdzie do wniosku, że w braku skutecznej kontroli przeprowadzonej na etapie postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty do niego należy dokonanie kontroli ewentualnie nieuczciwego charakteru warunków zawartych w umowie kredytu, powinien on skorzystać z możliwosci zarządzenia z urzędu niezbędnych w tym celu srodków dowodowych [zob. podobnie wyrok z dnia 22 września 2022 r., Vicente (Postępowanie o zapłat  wynagrodzenia adwokata), C-335/21, EU:C:2022:720, pkt 73 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 58 Z uwagi na powyższe na drugie części pytań pierwszego i drugiego trzeba odpowiedzieć, że art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 rozpatrywany w świetle zasady skuteczności należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu, które nie zezwala sądowi prowadzącemu postępowanie egzekucyjne w przedmiocie nakazu zapłaty na zarządzenie z urzędu srodków dowodowych w celu ustalenia okoliczności faktycznych i prawnych niezbędnych do kontroli ewentualnie nieuczciwego charakteru warunków znajdujących się w umowie kredytu zawartej między przedsiębiorc  a konsumentem, jeżeli kontrola przeprowadzona przez wlaściwy s d na etapie postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty nie spełnia wymogów zasady skuteczności w odniesieniu do tej dyrektywy.

W przedmiocie kosztów

- 59 Dla stron w postępowaniu g wnym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu g wnym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (dziewiąta izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, rozpatrywany w świetle zasady skuteczności,

należy interpretować w ten sposób, że:

nie sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu, które ze względu na prekluzję nie pozwala sądowi, przed którym toczy się postępowanie egzekucyjne w przedmiocie nakazu zapłaty, na skontrolowanie z urzędu lub na żądanie konsumenta ewentualnie nieuczciwego charakteru warunków znajdujących się w umowie kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli taka kontrola została już przeprowadzona przez sąd na etapie postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty, z zastrzeżeniem, że sąd ten wskazał w swoim orzeczeniu warunki będące przedmiotem tej kontroli, że przedstawił, nawet zwięźle, powody, dla których warunki te były pozbawione nieuczciwego charakteru, i wskazał, że w braku skorzystania w wyznaczonym terminie z przewidzianych w prawie krajowym środków zaskarżenia tego orzeczenia konsument nie będzie mógł ze względu na prekluzję podnieść ewentualnego nieuczciwego charakteru tych warunków.

- 2) Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, rozpatrywany w świetle zasady skuteczności,

należy interpretować w ten sposób, że:

sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu, które nie zezwala sądowi prowadzącemu postępowanie egzekucyjne w przedmiocie nakazu zapłaty na zarządzenie z urzędu środków dowodowych w celu ustalenia okoliczności faktycznych i prawnych niezbędnych do kontroli ewentualnie nieuczciwego charakteru warunków znajdujących się w umowie kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli kontrola przeprowadzona przez właściwy sąd na etapie postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty nie spełnia wymogów zasady skuteczności w odniesieniu do tej dyrektywy.

Podpisy